

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 9. De peccato iræ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

illicita nō est, ne quidem venialiter: obligatio confurgit im-
plendi illud quod ita promissum est, ex cap. Debitores De
iureiurando. Et ratio est, ne ea iniuria Deo irrogetur, qua
censendus sit in testem infidelis promissionis adductus.

Secunda propositio est, Quando bellum est iniustum ex
parte capientis, captiuus potest aufugere si non dederit fi-
dem se aufugere nolle. Imo quantumcunque id iurauerit, &
postea aufugerit, licet grauiter peccet fugiendo, Prælati ta-
men cum eo dispensare potest, ex cap. Si vero, De iureiu-
rando.

Tertia: Capti in bello etiam iusto si fidem non dederint
se aufugere nolle, possunt aufugere. Quamuis enim glossa
ad cap. Ius gentium *distinct.* 1. verbo *Seruitutes*, secus sen-
tiat per cap. Si quis seruus, 17. quaestio. quarta: probabi-
lior tamen est sententia Soti libr. 4. De iustitia & iure, quaestio.
2. artic. 2. dicentis, quod quiuis captiuus potest aufuge-
re siue sit Christianus siue non. Ratio est: quia huiusmodi
captiuitas est pœna quædam iuris quæ infligitur à victori-
bus, qui locum tenent iudicis in bello iusto, vt supra dixi-
mus. Sicut ergo non est obligatio subeundi alias pœnas, nisi
quando à iudice infliguntur, ita ut infligendas euadere cum fieri
potest, non sit illicitum: sic etiam, quia captiuitas pœna est cor-
poris, qua vexandus est captiuus, is licite potest aufugere ad
illam euadendam. Canon autem quæ citat memorata glossa,
intelligendus est de seruis emptitijs quos constat non debere
aufugere, quia dominos suos priuarent sua possessione. Illi
vero de quibus agimus, tantum eripiunt se à pœna captiui-
tatis.

119.

QUÆRITUR II. An captiuus possit in bello iniusto ex-
ercere actum aliquem ad idem bellum spectantem. Cui quaestio
ni vt satis fiat præmittendum est: in bello notari primo,
actum per quem hostis immediate offenditur: in bello, cuius-
modi sunt telorum iactus, bombardarum disputationes, & alij quibus
configitur cum hoste. Secundo notari actum, qui quamuis sit
ex se indifferens, & possit ad aliud ordinari quam ad bellan-
dum, dispositio est tamen, & via ad ipsum bellandi actum:
vt remigare in triremi Turcarum, asportare sarcinas, & ne-
cessaria ad bellum, munire vallo castrum, extruere propugna-
cula, & si quid aliud est huiusmodi. Ad quaestionem ergo cum
Molina in tom. 1. tract. 2. de iustitia & iure, disput. 115. respon-
detur sequentibus propositionibus.

Prima est, Ne quidem mortis metu fas esse captiuus in bello
quod norunt iniustum, pugnare aliquem interficiendo, vul-
nerando, percutiendo. Probatum: quia id intrinsece malum
est, vt pote innocenti percussio absq; iure & autoritate. Se-
cunda est, Metu mortis, aut alterius notabilis detrimētū, velut
abscissionis membri, fas esse remigare, aliaq; similia facere.
Probatum quia tales actus ex se indifferentes sunt, & ab agen-
te in bonum finem referuntur: nimirum ad vitæ propriæ
cōseruationem, quam ex lege charitatis homo anteferre po-
test vitæ alienæ. Nec refert quod is agat accōmodate ad no-
cendum innocentibus, quia nihil tale intendit: sed totum id
prouenit ex malitia hostis iniusti, à quo ad talem actum me-
tu incusso impellitur. Tertia est, Si non imminet notabilis
detrimenti periculum, peccatum esse mortale captiuus,
aliquid talium facere. Ratio est, quia quiuis, si sine suo
notabili detrimento potest, debet impedire aliena damna
iniusta. Quare ad illa, ne quidem per accidens cooperari
debet.

Quarta est, Ad vitandum maximum suæ reipublicæ dan-
num vt ad impediendam alicuius insignis castri, vel ciuita-
tis, vel regis, aut alterius insignis personæ captionem ab ho-
stibus, captiuum teneri abstinere à dictis actibus, etiam si
mors illi subeunda sit. Probatum: quia pro maximo Rei-
pub. bono tenetur quisque sub mortali, vitam suam exponere.
Talis tamen casus raro euenire potest, cum vix desint
qui facile præstent id quod talis recusat facere: ita vt illius
recusatio non censatur simpliciter necessaria ad vitandum
tale damnum. Quinta est, Metu mortis, aut amissionis mem-
bri fas esse captiuus nocentem inferre innocentibus in
bonis externis: ea ad hostium imperium destruendo, capi-
endo, asportando in triremes. Probatum: quia tunc talibus
bonis externis indigent ad vitam propriam conseruandam.
Et quantum fas est cuique in extrema necessitate sumere de
bonis aliorum ad conseruandam propriam vitam, tantum

damni fas est eiusmodi captiuus, inferre bonis aliorum ad
tuendam vitam propriam.

De repressalijs.

SUPEREST quaestio de repressalijs vt sint licita. Quæ vt
Sintelligatur obseruandum est, quod cum quis iniuste suis
rebus spoliatur, nec potest alia ratione obtinere iustitiam,
facultas ei concedi solet, vt tantumdem accipiat ab alijs qui
ad spoliandos pertinent, hoc est, qui sunt de eodem regno,
vel prouincia. Quæ facultas dum exercetur saepe interue-
niunt cædes, vnde istud est genus quoddam belli. Commu-
nis autem sententia Summulariorum in verbo Repressaliæ
est (vt quaestioni respondeamus) quod repressaliæ sint sua
naturâ licitæ, dummodo adsint tres conditiones: sine quibus
peccatum committitur vt modo persequendi
suis iniurias. Prima est: vt cum repressaliæ sint bellum quod-
dam offensiuum, interueniant quæ in scct. 1. quaest. 4. pro-
posita sunt requiri in iusto bello offensiuo. Secunda: vt non
plus accipiat quam ablatum fuit, aut certe quam respon-
deat iniurijs illatis. Vnde quia istud saepe non obseruatur,
fit vt repressaliæ ipse dicantur periculosa, nec satis conueni-
re æquitati naturali. Tertia, vt repressaliæ non dentur con-
tra personam Ecclesiasticam. Nam qui illas dederit nisi reuo-
cet intra mentem, excommunicatur per cap. vnicum De i-
urijs in 6.

Circa quod aduerte non incurri talem censuram si detur
alicui facultas accipiendi à Clerico debitore, bona æquiva-
lentia suo debito, quod aliter recuperare non potest: quia id
non est dare repressalias: ad quas requiritur, vt vnus graue-
tur pro alio, propter modum quandam pignorationis. In illo
casu autem Clericus grauetur pro seipso.

Aduerte secundo, Eandem censuram incurri nō tantum
quando repressaliæ conceduntur expresse contra personas
Ecclesiasticas, sed etiam quando concessæ contra locum in
quo sunt personæ Ecclesiasticæ, circa has bonaque earum il-
læ extenduntur, vel executioni mandantur. Id quod in e-
dem cap. satis significatur, cum vltra concessionem exten-
sio repressaliarum circa personas Ecclesiasticas prohibetur:
concessio quidem Superioribus: extensio vero Inferioribus
exequentibus illam: quantumcunque factam ab habente po-
testatem sufficientem & causâ bene ponderatâ, inuentâque
iustâ: quia textus generaliter loquitur. Ita post glossam ad
idem capitulum, habet Nauar. in Enchir. cap. 17. nu. 136. Cō-
sequenter attingens quod in verbo *Concedi*, habet eadē glo-
sa: talem extensionem, ne tunc quidem fieri posse, cum re-
pressaliæ dantur ob debitum Clerici.

Quibus adde quod Suarez notat in 3. par. D. Thom. tom. 5.
disput. 23. scct. 4. numero 50. cum in re proposita Inferiori vt
respicat, eadē proportione mensis spatium conceda-
tur, quâ Superiori vt suam facultatem reuocet: sicut hic ab
illo die quo talem licentiam cōcessit debet computare men-
sem intra quem nisi il am reuocet, censuram incurrat, et-
iam si executio nondum inchoata sit: ita Inferiorem debe-
re talem mensē computare ab eo die quo executionem in-
choauit, siue concessio multo, siue modico tempore præcef-
ferit: quoniam ea temporis differentia nihil facit ad cul-
pabilem executionem, ob quam proposita censura imponi-
tur, & cuius respectu datur spatium vnus mensis ad resipi-
scendum.

CAP. IX.

De peccato iræ.

SUMMARIUM.

- 121 Iræ duplex est quadam in parte sensitiua hominis, & quadam
in intellectu existens: quarum neutra est de se mala.
- 122 Quando contingat iram esse malam.
- 123 Quando mortale committatur irascendo.
- 124 Tres modi iræ malæ.
- 125 Iræ peccatum est capitale cuius sex filia ponuntur.
- 126 De indignatione, & timore mentis.
- 127 De blasphemias, clamore & contumelia.
- 128 De rixa.

Ad

AD quintum Decalogi præceptum reduci peccatum iræ patet ex verbis Domini Matth. 5. Audistis quia dictum est antiquis, Non occides: qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis: quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri Raca, reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue reus erit gehennæ ignis. Hæc enim factis indicant id ipsum præceptum violari non tantum per homicidium, sed etiam per iram tendentem ad illud: seu qua quis optat mortem proximi. Eiusdemque iræ tres distingui gradus (quod D. Thomas notat 2. 2. quæst. 158. art. 5. ad 3. Primum, iræ intus latentis: secundum, iræ foras prorumpentis in contumeliam, sed leuiorem: qualis est Raca; & tertium, prorumpentis in contumeliam grauem: qualis est fatue.

Documenta de peccato iræ.

121. AD iudicandum autem specialiter de peccato iræ notanda sunt sequentia documenta. Primum est, quandam iram esse homini cõmunem cum bestiis: ex eo in parte sensitua contingentem, quod ille percipiat sensu malum ali- quod sibi illatum, vel proxime inferendum, quod non possit à se facile repellere. Etenim ex tali perceptione nascitur, tanquam eiusdem mali leuamen, appetitio vicissim ei qui intulit aut illaturus est, inferendi aliud malum. Quandam vero esse propriam hominis, contingentem in rationali parte; quando intellectu malum illatum aut inferendum percipiente, oritur in voluntate desiderium ei qui intulit illud, aut illaturus est, inferendi aliud malum, vt ipsum illatum aut inferendum repellat: ex eaque repulsione ira definitur solum Appetitus vindictæ, quæ est definitio vtrique iræ communis.

Secundum documentum est: Iram in parte sensitua hominis existentem non esse peccatum ex se, cum non sit actus ex libera voluntate proueniens, sed, sicut ceteras passiones, rem indifferentem esse. Certe non esse de se malam ex eo patet, quod valde utilis sit naturæ ad sui conservationem. Venim illam amor ad boni prosecutionem iuuat; sic ira ad mali seu nociui depulsionem: neq; eam torpere ac languere patitur.

Tertium documentum est, Neq; iram in parte rationabili existentem esse de se malam, sed bonam esse posse, iuxta illud Psal. 4. Irascimini & nolite peccare. Quod & probatur, quia potest esse rationi consentanea: vt censetur ea qua Damon, quia nobis author fuit mali, irascimur, decernendo ei deinceps obistere, nec vnquam ei acquiescere: atque adeo peccatum per quod ei consensimus, & potestatem in nos habet, ab anima nostra cum Dei auxilio eliminare omnino. Quæ ratione ira dicitur zelus.

122. Quartum documentum est, Eandem malam seu peccatum esse (quæ ratione dicitur iracundia) cum in ea modus à ratione præscriptus non seruetur. Quod contingere potest primo, ex parte obiecti: idq; dupliciter; vel cum appetitur vindicta iniusta: qualis censetur ea cuius non datur causa legitima; aut quæ maior est quam oporteat; vel cum absque publica autoritate vindicta mandatur executioni. Contingere potest secundo, ex parte motus eiusdem iræ, vt cum quis nimium exandescit interius, vel per signa nimium patefacit exteriori ipsum iræ motum. Priore modo autem peccatum est suo genere mortale, cum sit contra charitatem in proximum, vel contra iustitiam. Quod tamen, sicut alia, veniale esse potest: tum ex defectu plenæ deliberationis, vt cum illius motus præuenit perfectum rationis iudicium; tum ex paruitate materiæ seu nocuenti quod inferitur: vt cum quis ex appetitu vindictæ modicum malum alteri infert, vt qui puero aliquantum vellit capillos: quod est exemplum D. Thomæ in cit. quæst. 158. art. 3. Posteriore modo vero peccatum est suo genere tantum veniale; vt pote quo de se nec charitas in proximum nec iustitia læditur, nisi forte quis adeo iræ accendatur interius, vt paratus sit facere aliquid quod peccatum sit mortale: aut exteriori illam ostendat signis quibus grauius scandalizet præsentis.

123. Constitutum sit igitur ex his; peccatum mortale committi irascendo, primo, si homini innocenti desideretur graue malum: secundum, si nocenti quidem, sed qui non sit tantum malum meritis, quatum illi desideratur: tertio, si & no-

centi, & qui tantum malum meritis sit quidem, sed desideratur illi inferri contra ordinem iustitiæ: nempe non publica sed priuata autoritate. Exemplum est de eo qui vult per seipsum occidere fratris inferre mortem qua dignus est: peccat enim mortaliter tali appetitione vindictæ, ob defectum recti ordinis iustitiæ qui requirit vt vindicta (qua infligitur pœna personalis, quam persona pati non tenetur nisi post sententiam Iudicis) fiat à magistrali, non item à persona priuata: nisi vt-geat necessitas defensionis in præfenti periculo: seu, vt Iuris-consulti loquuntur, incontinenti: quomodo Francisc. à Vi-ctoria in relect. De iure belli, numero 5. excusat eum qui accepto colapho, impingentem gladio incontinenti percussit, quando ad vitandam infamiam notabilem necessariû ei fuerit. Postremo si seruentur quidem prædicta, sed desit finis debitus: vt quando ex odio priuato optatur alicui per iustitiæ ministros inferri graue malum quod vere meritis est.

124. Quintum documentum est: Tres distingui modos iræ malæ ex Aristot. lib. quarto, Ethic. cap. quinto, quos post Diuum Gregorium Nyssênû, & D. Damascenum, D. Thomas in sequenti artic. quinto, tangit. Primus est, quo aliqui celeriter irascuntur: & quibus non oportet, & quando non oportet, & vehementius quam oportet, sed statim placantur: similes calamis, vt habet Diuus Gregorius Romanus in libr. quinto Moral. capit. 3. qui citius quidem flammam faciunt, sed protinus in fauilla frigescent. Secundus est, quo aliqui postquam exanduerunt, sunt propensum implacabiles: non dispares, vt ibidem habet D. Gregor. lignis durioribus quæ accensionem tarde suscipiunt, sed semel accensa difficiliter extinguuntur. Habet autem hic iræ modus fundamentum in humore melancholico, sicut præcedens in humore bilioso. Tertius, demum modus est, quo aliqui ira percipi nunquam placantur, nisi iniuriam vlti sint: non tam ob melancholiam aut bilem, vt antedicti: quam quia imaginationem defixam habent in vltionem, cuius faciendæ conueniens tempus expectant. Aduersus quos habetur illud D. Pauli, ad Roman. 12. Non vosmetipsos defendentes (Græcè ενδυνωυρες, id est, vltiscentes) charissimi, sed datæ locum iræ; scriptum est enim: Mihi vindictam, & ego retribuam.]

125. Possunt autem iidem modi spectari: vel vt initium, & quasi fundamentum habent in naturæ dispositione: qua ratione passiones sunt nec bonæ, nec malæ moraliter; vel vt voluntariæ sunt, seu dependent à consensu voluntatis: eaq; ratione sunt peccata specie distincta, per distinctas specie inordinationes, quas illis inesse factis intelligitur ex antedictis, & ad citatum art. 5. Caiet ostendit.

De iræ est peccatum capitale.

125. Postremum documentum est ex D. Thoma in eadem quæstio. 158. artic. 6. Peccatum iræ inter Capitalia poni, quia plura alia solent ex eo nasci siue ex parte obiecti ipsius, quod est vindicta; ad cuius appetitionem sub ratione iusti, & honesti, studium propriæ dignitatis solet allicere; siue ex parte impetus, quo in ira ipsa, homo ad multa inordinate agenda, & ad quiduis audiendum, vindictæ desiderio, se præcipitat. Hinc ex Diuo Gregor. in libr. 31. Moral. capit. 31. à D. Thoma in sequenti articulo septimo, ponuntur sex filix peccati iræ, nempe indignatio, tumor mentis, clamor, contumelia, blasphemia seu maledictio, & rixa: ad quarum declarationem constituit, iram habere tres latus.

126. Primum quidem in corde, vbi parit indignationem, & tumorem mentis. Indignatio autem est, qua illum à quo nos aliquid pati contingit, contemnimus, ac vilipendimus tanquam indignum à quo tale quid patiamur. Ea vero tunc est peccatum mortale, cum habet coniunctum personæ contemptum, contra charitatem proximo debitam; aut cum in tantum procedit, vt paratus quis sit non iuuare talem proximum in ijs in quibus tenetur præcepto siue charitatis, siue iustitiæ: aut se ab illius amicitia, & conuersatione subtrahendo notabile scandalum adferat alijs: Extra quos casus peccatum esse tantum veniale expressit Toletus in tract. De peccatis capitalibus, cap. 58. Tumor mentis vero est, quo quis irascens extollit seipsum, ac præfert alteri. Vnde in surgere audeat ad fumendam vindicta: ex qua audacia præterea